

Citované ustanovení má svůj důsledek i pro devisové banky (pro jiné peněžní podniky úleva v něm zmíněná neplatí) potud, že jim zakazuje tvoření t. zv. sospesních účtů. Tato instituce, která měla za účel v normálních dobách umožniti po nezbytně nutnou dobu účtování došlé částky, vyvinula se tak, že sospesní účty dostaly charakter trvalých účtů, na kterých byly ponechávány částky pro cizozemce pro neomezeně dlouhou dobu. Dosavadní předpisy neobsahovaly výslovného ustanovení, jež by této praxi bránilo; na podkladě citovaného odstavce 7, čl. 3 Opatření 161/39 Sb. dána jest skutková podstata trestného činu, nevrátí-li devisová banka v nejkratší době po tom, kdy obdržela zamítavé rozhodnutí Nár. banky přijatou platbu tuzemskému plátcí.

V případech, kdy zdejší dovozce složí pro cizozemskou banku u zdejší devisní banky částku, která má býti úhradou dováženého zboží, ale prozatím má býti zahraniční bance jen avisována, a kde ke skutečnému převodu platů, a tedy i k podání žádosti u Národní banky má dojiti teprve po dojití zboží a dovozních dokladů, podá devisová banka v 7denní lhůtě Národní bance alespoň formální žádost, ve které výslovně uvede, že ji podává jen, aby byla dodržena lhůta, předepsaná v čl. 3, odst. 7 opatření č. 101/39 Sb., a že definitivní žádost podá, jakmile jí dojdou příslušné doklady a budou tak splněny podmínky, smluvené pro provedení úhrady. Používati této možnosti k tomu, aby pro cizozemce vyinkasované částky byly pro něho neoprávněně ponechávány delší dobu na účtě u devisové banky, je samozřejmě nepřipustné a bylo by přísně trestáno.«

Pro právní praxi pak jest obzvláště důležitý výklad § 19 a § 20 (pojem devisového tuzemce a cizozemce), zejména s ohledem na časté vystěhovávání a s ohledem na ustanovení § 19, odst. 3 devis. ř., podle něhož Národní banka může v pochybných případech ve shodě s ministerstvem financí závazně ustanoviti, zda určitou osobu je pokládati za tuzemce nebo cizozemce. K tomu upozorňuje Dr. Kozák, že zdržuje-li se tuzemec v cizině déle než čtvrt roku a není znám žádný z důvodů tohoto pobytu, na jehož podkladě by se dalo souditi, že jde jen o pobyt přechodný, jest míti za to, že jde o vystěhovávání, proti kterážto domněnce možno se brániti ovšem průkazem opaku a předložením dokladů o skutečné příčině přerušení pobytu v tuzemsku.

Listovati v Kozákově komentáři jest pro praktika skutečným potěšením a bylo by si přáti, aby u výkladu podobných norem, podléhajících často změnám, volili nakladatelé stejnou úpravu, která umožňuje, aby dílo mohlo býti udržováno v aktuálnosti a neztrácelo změnami komentované normy na své hodnotě a praktické použitelnosti.

Pužman.

Po časopisech.

Kdo jest oprávněn vybírat pohledávky sudetských podniků, v nichž byl dosazen komisařský správce.

Národní listy č. 239/39 ze dne 3. IX. 1939 přinesly pojednání JUDr. Ladislava Hanuše o právním poměru zdejších dlužníků takových podniků, které leží v Sudetech, a jichž majitelé se svého času přestěhovali na území Protektorátu a zde svoje pohledávky chtěli vymáhati. V takových případech docházelo zhusta

k skládání dlužné částky u soudu, poněvadž komisařský správce (kommissarischer Leiter) sudetského podniku si činil na zaplacení stejné nároky jako zde se zdržující majitel podniku.

Pro důležitost této otázky vyjímáme z pojednání Dra Hanuše:

O složení k soudu máme materiálně-právní a formálně-právní předpisy stanovící, v kterých případech je složení předmětu závazku k soudu povinností buď k návrhu věřitele, anebo bez návrhu, které

případy zákona tu jsou proti občanskému zákonu (podle zvláštních zákonů), které případy tu jsou podle občanského zákona atd., a jaké je řízení. Nelze zde pouštět se do podrobností pro jejich obsáhlost. Co do formálně právních předpisů jest uvést, že složení k soudu podléhá předpisům o řízení nesporném (podle zákona č. 100/1931). To se týče však jen zkoumání nesporného soudce, zda složený předmět se hodí k soudní depozici, zda je uveden důvod k složení a zda je dána soudní příslušnost podle § 44 jurisdikční normy. Platí tu zásadní ustanovení článku XVIII. uvoz. zákona, že žádný soud nesmí depositum odmítnouti pro nepřislušnost (viz tak věstník č. 44/1898). Dále se zkoumá, zda jest dáno předepsané vyrozumění věřitele o složení. Jest na ukladateli, aby se postaral o zúročení peněžitého deposita soudního a aby proto složený peníz sám uložil na vkladní list u spořitelny a tento pak předložil soudu k vinkulaci a k depositu (viz k tomu posudek nejv. soudu Pres. 1734/1932, věstník min. spravedlnosti str. 4 z roku 1933 a jiné předp.). Ohledně spořitelny sluší ještě odkázat na zákon č. 302/1920, a na podrobnější předpisy ve výnosu ministerstva sprav. č. 157/1927 ve věstníku z roku 1928, str. 133.

Podle rozhodnutí nejvyššího soudu ve sbírce Vážného č. 12.871 jest řešiti otázku, kdo z věřitelů má nárok na složený peníz a pod. pořadem práva, což znamená, že nesporný soudce věřitele, kteří se smírně nedohodli na tom, komu má býti uloženy peníz vydán, odkáže na sporný soud, aby příslušným sporem se rozhodlo, komu přísluší uložena částka.

Teprve potom, kdy takový spor byl ukončen pravoplatným rozsudkem, může nesporný soudce vydati předmět deposita oprávněnému účastníku, který byl zjištěn po skončení příslušného sporu.

Instituce komisařských správců byla však pro naše úřady věcí novou a neznámou a nevědělo se, jaká

práva a povinnosti správci mají

a do jaké míry mají nárok na složený peníz. Proto soudy se obracely cestou instanční na nadřízené úřady, jak mají v takovém případě postupovati a ministerstvo spravedlnosti sdělilo mezi jiným výnosem ze dne 31. V. 1939, číslo 21.933-39-10, že lze očekávati v budoucnu, že dojde ke zvláštní úpravě ohledně placení pohledávek příslušejících majitelům hospodářských podniků v sudetoněmeckém území, na něž si činí nárok jak tito věřitelé, t. j. vlastníci závodů, tak i komisařští správci. Soudy byly poukázány, aby vyřízení spo-

rů o vydání deposit složených k soudu z důvodů nároku věřitelů, prozatím odložily.

Výnosem ministerstva spravedlnosti ze dne 27. VII. 1939, čís. 27.797/39-12, který byl soudům sdělen v srpnu t. r., byla blíž řešena otázka soudních deposit a právního postavení komisařských správců. Podle tohoto výnosu ukázalo se zbytečným, aby byla vydána nějaká zvláštní normativní úprava. Dlužno tu vycházeti z těchto zjištění: Nařízením říšského komisaře pro sudetoněmecká území ze dne 19. I. 1939 (str. 149 ve věstníku nařízení pro sudetoněm. území) bylo upraveno dosazení komisařských správců v hospodářských závodech. V nařízení o židovském majetku z 3. XII. 1938 (v říšském zákoníku str. 1709) je též ustanovení o správcích pro židovské závody (t. zv. Treuhänder). Dále dlužno poukazovati ještě na nařízení o konfiskaci majetku nepřátelského národu ze 12. V. 1939 (ř. zák. I, str. 911) a zákon o devisovém hospodářství ve znění ze 12. XII. 1938 (ř. zák. I, str. 1734). Ve smyslu těchto ustanovení jest nakládání s majetkem náležejícím k živnostenskému závodu odňato židovskému majiteli a přešlo na komisařského správce. Jeho působnost jest zásadně stanovena v nařízení ze dne 19. I. 1939.

Říšský protektor pro Čechy a Moravu ve svém dopise z 8. VII. 1939 podal vyjádření o instituci komisařských správců s ohledem na právní předpisy v Protektorátu a uvádí mezi jiným, že i části židovského majetku, které jsou v Protektorátu, jsou podrobeny jediné dispozici komisařského správce. Pokud by tu byla opačná ustanovení práva v Protektorátu, pozbyla tato podle článku 12 výnosu Vůdce a říšského kancléře o Protektorátu Čechy a Morava ze 16. III. 1939 platnosti, protože by odporovalo smyslu převzetí ochrany Německou říší, jestliže by německé výsostné akty byly v Protektorátu co do své platnosti brány v pochybnosti.

Tím byly odstraněny jakékoliv pochybnosti o tom, kdo má nárok na pohledávku, neboť podle toho má komisařský správce nárok na pohledávku a nikoliv židovský majitel závodu.

Všeobecná výdělková a důchodová daň z výtěžku pohledávek advokátů a patentních zástupců, docíleného po zastavení jejich praxe.

V praxi vyskytlo se po 15. III. 1939 mnoho případů, kdy advokát nebo patentní zástupce, zkrátka osoba svobodného povolání, která

jakožto nekupec ve smyslu obchod. zák. není povinna vésti obchodní knihy, přestala svoje svobodné povolání vykonávat, ať již v důsledku toho, že výkon praxe jí byl zastaven nebo že se ho sama vzdala. Máme zde ovšem na mysli jen takové případy, kdy skutečně jde o trvalé zastavení této výdělečné činnosti, nikoli tedy snad případy pouhého dočasného zastavení, neboť při dočasném zastavení nepomíjí vlastnost samostatného podnikatele a nepomíjí také povinnost k placení všeobecné daně výdělkové a důchodové. O pouze dočasné zastavení jde ve všech případech, kdy dle opatření advokátní komory advokáti nearijští z důvodů veřejného zájmu dostali substituty, až do doby, než otázka židovská bude zákonitě upravena. Ve všech těchto případech totiž nearijští advokáti zůstávají advokáty nadále a pödléhají všeobecné dani výdělkové i dani důchodové. Jenom tehdy, jestliže se rozhodnou pro výmaz z listiny advokátů a ohlásí ve smyslu § 63 zák. o př. d. do 30 dnů současně s podáním přiznání, že ve smyslu § 61 zák. o př. d. daňová povinnost zanikla úplně, platí pro ně veliké výhody plynoucí z ustanovení zákona o př. d. a jejich praktické aplikace, na které považujeme za účelné zvlášť upozorniti:

A.

První případ výhod platí pro ony poplatníky přímých daní, kteří nebyli zdaněni na berní rok 1936 i 1937 podle výsledků kalendářního roku 1936.

Jde o výhody, plynoucí z pojmu advokátské činnosti.

Vynikající znalec těchto otázek odbor. rada Miloslav Holub vyložil tuto otázku v přednášce pořádané Jednotou advokátů československých a otištěné v čís. 9-10/1936 České Advokacie takto:

I. Všeobecná daň výdělková:

»Nutno tu vycházeti z ustanovení § 55 zák. o př. d., v němž se mimo jiné poukazuje též na § 7 cit. zák. Prov. nař. k § 7, odst. 1 cit. zák. stanoví ve svém odst. 1, že se příjmy rozumějí všechny příjmy, ať byly v období pro zdanění rozhodném hotově přijaty nebo zaúčtovány bez ohledu na splatnost. Při tom se však v odst. 2. podtýká, že pojem příjmu vyžaduje realisace, takže za příjem nelze považovati právní nároky, pokud nebyly splněny; za splnění právních nároků v tomto smyslu nutno u poplatníků vedoucích řádné obchodní knihy pokládati účetní provedení. Vzhledem k tomu a dále se zřením na odst. 4 cit. prov. nař. dlužno dospěti k názoru, že se zúčtování ve smyslu shora uvedeném může vztahovati pouze na poplatníky vedoucí řádné obchodní knihy, takže pouze u nich určitá částka zaúčtováním v knihách a vedením jako pohledávka je též realizována a jest také součástí zdanitelného (poplatného) výtěžku. Stejně zásady platí přirozeně i ohledně vydání. U poplatníků však, kteří řádných obchodních knih nevedou (ve smyslu odst. 1 a 3 prov. nař. k § 10, odst. 2 zák. o př. d.) — a mezi takové patří zajisté i advokáti — třeba za realizaci považovati pouze skutečnou zaplacení jak příjmů, tak i vydání (srv. tu konformní judikaturu dřívější, Budw. 14.465/1900, 1657/1903, 7709/1910).

Mohla by snad býti spornou otázka, patří-li advokáti případně mezi poplatníky, kteří vedou řádné obchodní knihy ve smyslu obch. zák. Zásadně bylo by na tuto otázku přisvědčiti, ježto — i když se na advokáty nevztahuje obchodní zákon — přece by mohli vésti inventář a sestavovati bilanci ve smyslu čl. 29 obch. zák. Prakticky však tento případ nastati ani nemůže, ježto u advokáta takový popis jmění by znamenal zahrnutí do aktiv položky dobře neocenitelné, na př. hodnotu rozpracovaných sporů atd.

Přirozeně, vede-li advokát svoje knihy

a záznamy jinak správně po stránce formální i věcné, budou tvořiti při vyměrování daní podklad pro zdanění; přesto ovšem nemohou nabýti charakteru »řádných obchodních knih« v smyslu zákona. To se projevuje daňově i v některých pro advokáty nepřiznivých účincích: nemohou docílití výhody mimořádných odpisů podle § 10, odst. 2 zák. o př. d. ani nemohou si odečísti rezervovanou daň výdělkovou ve smyslu 3. věty litery e) § 15 cit. zák.

Nevede-li tudíž advokát řádných obchodních knih ve smyslu zákonem předpokládaném a nemohou-li jeho pohledávky býti v jednotlivých letech považovány za poplatný výtěžek, pak plyne z toho nezvratný důsledek, že základem daně pro určitý rok jest příjem skutečně v tomto roce dosažený beze zřetele k tomu, sestával-li příjem z honorářů došlých za práce provedené v letech dřívějších. O této otázce zmiňuji se zejména proto, že se strany poplatníků-advokátů byl projeven názor, že honoráře došlé v určitém roce nemají býti zdaněny v tomto roce, nýbrž že by se mělo k nim přihlídnouti v těch letech, kterých se hospodářsky týkají (tedy jakási analogie § 22 zák. o př. d.). Věc prošla pořadem stolic, až posléze nejv. spr. soud rozhodl ve smyslu právě zmíněném; poukazuji tu též na zásady nálezu Boh. 5781/31.

K závěru této stati sluší zmíniti se o případech, kdy advokát přestane provozovati advokátní praksi, je v y m a z á n ze seznamu advokátů, vedeného u příslušné advokátní komory, nastoupí místo v poměru beze sporu služebním (na př. jako ředitel průmyslového podniku), nebo prostě odejde do soukromí, a nyní (tudíž po zastavení výdělečné činnosti) dostane nějaké částky jakožto odměnu za advokátní výkony, vykonané ještě v době před zastavením praxe. Stran těchto částek naskytá se totiž otázka, zda toto inkaso jest činností podléhající všeobecné dani výdělkové, zda tedy možno v něm spatřovati úkon znamenající pokračování poplatného podniku resp. zaměst-

nání a mají-li proto tyto částky tvořiti základ všeobecné daně výdělkové za ten rok, v němž byly přijaty, či nikoliv.

Podobnou otázkou zabýval se v dřívější době — tedy ještě za platnosti zákona o osobních daních — bývalý správní dvůr, který vyslovil v nálezu Budw. 8033/1911 právní názor, že »pokračování poplatného provozu není, inkasuje-li advokát pohledávky ze své dřívější činnosti«. Stejnou zásadu uplatnil řečený tribunál později za války v nálezu Budw. 11.489/1917: »Pouhé stahování pohledávek (provisí), nastalé po zastavení činnosti moučné agentury, nespadá pod pojem pokračování činnosti této agentury«. Při tom vycházel správní dvůr z úvahy, že pro pojem »pokračování v činnosti« mají význam pouze vlastní (esentiální) provozovací úkony nebo jednotlivé dílčí úkony (srv. též Budw. 5187/1907 a 10.509/1914); nelze proto pouhé stahování pohledávek, hledíc k tomu, co právě bylo řečeno, za úkon takový považovati. U advokáta nelze tedy v inkasu pohledávek spatřovati esentiální úkon jeho činnosti; ovšem naopak na př. u půjčovatele peněz z povolání nutno toto inkaso považovati zpravidla za další provozování podniku, ježto zde inkaso tvoří právě esentiale jeho výdělečné činnosti (srv. Budw. 2552/1904, 10914/1915).

Shora uvedených zásad lze bez zvláštních potíží použiti i pro dnešní stav daňového zákonodárství, ježto po této stránce cit. již zákon o př. d. nepřinesl proti dřívějšímu podstatných změn v právním stavu. Byli-li tudíž advokát vymazán ze seznamu advokátů a nastoupil-li místo v poměru služebním (nebo neprovozuje-li nadále vůbec žádného zaměstnání), třeba vzíti za prokázáno, že trvale a úplně zastavil provozování poplatného podniku a že se tudíž tím jeho povinnost k všeobecné dani vý-

dělkové skončila ve smyslu § 59 cit. zák. Za tohoto stavu musí se pak při zdanění všeobecnou daní výdělkovou vzít v úvahu podle ustanovení § 61 cit. zák. pouze výtěžek skutečně dosažený do doby zániku poplatného podniku. Při zjišťování tohoto zdanitelného výtěžku platí pak to, co bylo již řečeno vpredu o realisaci; tento výtěžek, aby mohl být zdanitelným, musí být realizován, čímž ovšem podle zmíněných vývodů nutno u advokátů rozumět pouze skutečné zaplacení a nestačí proto vedení tohoto příjmu jako pohledávky. Jest tudíž zřejmo, že v tomto případě nebyly v době zániku daňové povinnosti řečené platy realizovány (t. j. fakticky zaplacený); byly-li však realizovány až v době, kdy podnik daní podrobený již neexistoval resp. kdy již byl trvale a úplně zastaven, nemohou již přicházeti v úvahu pro vyměření všeobecné daně výdělkové resp. nemohou také již tvořiti základ pro vyměření této daně.

Ve shora uvedeném případě vyskytl se též názor, že by bylo možno daňovou povinnost řečených částek opíratí o ustanovení odst. 7 prov. nař. k § 46, odst. 1 a 2 cit. zák., podle něhož daňová povinnost trvá i po čas likvidace podniku a podle něhož i realizační obchody jsou tu pokračováním podniku; avšak ani tohoto názoru nelze pro daný případ obhájeti. Ustanovení o likvidaci není především dobře možno vztahovati na jiné osoby, než na ty, které vedou řádné obchodní knihy, které jsou podkladem pro likvidační řízení resp. na jejichž podkladě se likvidace provádí. Nehledíc však k tomu, nebylo by zde realizačními obchody možno

zase rozumětí jiné provozovací úkony podniku než esentiální, na př. dokončení obchodů, výprodej zásob a pod. (srv. Budw. 2552/1904, 5873/1905), nikoliv pouhé inkasování dlužných pohledávek. Tato činnost by mohla spadati pod pojem »realizačního obchodu« ve smyslu shora cit. ustanovení na př. u zmíněného již řemeslného půjčovatele peněz, zejména kdyby při tom povoloval posečkání a tím uzavíral vlastně nové obchody (srv. Budw. 9296/1912), nikoli však u advokáta. Vzhledem k tomu, co bylo právě řečeno, jest i tento názor právně neudržitelný.«

II. Daň důchodová:

»Pokud jde o povinnost k dani důchodové u částek došlých advokátu po zastavení jeho zaměstnání, je tato dána a nebyla také nikdy popírána; zde by se mohlo jednati jediné o otázku rázu ryze formálního, zda-li totiž mají tyto příjmy býti zařaděny do rubriky »C« jakožto důchod z podniku nebo do rubriky »F« jakožto důchod z pramenů jiných. Vzhledem k zásadě vyslovené v nálezu Boh. 6478/32 patří zde tyto důchody do rubriky »C«, ježto třebaš po zániku daňového pramene podržují později došlé důchody jakýsi vztah k tomuto svému dřívějšímu prameni.«

B.

Druhý případ výhod je dán pro ony poplatníky, kteří byli zdaněni jak na berní rok 1936, tak na berní rok 1937 podle výsledků kalendářního roku 1936. Je to případ dnes dosud nejčastější a je upraven výslovně v přechodných ustanoveních zák. 226/1936 (čl. 1-III druhé části).

Z právní praxe.

Kdy jest podnik německý.
(Lhůta do 31. X. 1939.)

Druhé nařízení říšského ministra spravedlnosti z 5. září 1939 k prove-

dení nařízení o výkonu občanského soudnictví v Protektorátu, uveřejněné v RGBl. I, č. 170, str. 1697, z 8. IX 1939, stanoví: